

SZÖVEGÉRTÉS

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

Szeifert Judit: Pályaúdvári költészet

(1) 1996-ban láttam először nagyobb kiállítást Claude Monet (1840-1926) festményeiből, a bécsi Belvedere termeiben. Az akkor monumentális válogatás, amely az egész életművet átfogta, a világ számos köz- és magángyűjteményének közreműködésével jött létre, akárcsak a Szépművészeti Múzeumban jelenleg látható, nagyszerű *Monet és barátai* című tárlat. A Belvedere előtt is hosszú sorokban álltak a látogatók, hogy bejuthassanak a kiállításra, ahogy most a Hősök terén, a Szépművészeti Múzeum előtt. Tehát első ránézésre már két hasonlóságot is találtunk a földrajzilag és időbe is közel eső, Monet nevével fémjelzett tárlatok között.

(2) Azonban nem kívánom összevetni a két kiállítást, ugyanis megvalósításukban egészen más elképzelések érvényesültek. Hiszen míg a bécsi kiállítás egy retrospektív¹ Monet-tárlat volt, addig a mostani budapesti az elődöknek is tekinthető festők (J. B. Jongkind, E. Boudin), valamint a barátságok (Pierre-Auguste Renoir, Édouard Manet, Auguste Rodin) és a hasonló szellemben alkotó társak (Alfred Sisley, Camille Pissarro) műveinek kontextusában, tematikai tagolás szerint mutatja be Monet alkotásait és korát. Pontosabban azt, a festészetben végbement "permanens² forradalmat" (Gombrich), amit összefoglaló néven az impresszionizmus fogalmával szoktak jelölni. Éppen ennek a folyamatnak a szemléltetésében rejlik a Szépművészeti Múzeum kiállításának lényege, és (a legnemesebb értelemben vett) didaktikai³ szerepe, így nem gondolom, hogy az, akit csak Monet (ma már szerencsére sokak számára ismerősen csengő) neve vonz a tárlatra, csalódnia fog. A két kiállításon szereplő művek közül is csak alig van átfedés (a mostani katalógus tanúsága szerint csupán a Szépművészeti Múzeum tulajdonában lévő két Monet-festmény volt látható Bécsben is). Akkor, Bécsben *A roueni katedrális-sorozat* (1894) hat darabja nyűgözött le legjobban, amelyekben Monet vastagon egymásra rakva, egészen plasztikusan vitte fel a festékrétegeket, szinte átlépve a sík táblakép határait. Ezek a festmények, és az egész kiállítás újra megerősített a műalkotásokkal való személyes találkozás szükségességében, hiszen egy reprodukció ebből mit sem ad vissza. A jelenlegi kiállításon a katedrális-sorozatból ugyan egy sem szerepelt, de akadtak más csemegék, mint az egyik személyes kedvencem, a vörös színekben pompázó *Creuse, napnyugta* (1889). A Monet-képek mellett szép számú Manet-, Pissarro-, Sisley-, Whistler-művet csodálhatunk eredetiben.

(3) Fontos azt is megjegyezni, hogy a külföldi gyűjteményekből származó műveken túl a kiállítás a múzeum saját (főként grafikai) anyagára támaszkodik, bemutatva olyan grafikai lapokat, metszeteket, amelyeket eddig (legalábbis így együtt) nem láthatott a hazai közönség.

(4) Kicsit keverednek az idősíkok a tárlaton, hiszen a kiállítási installáció⁴, a **zöld drapériával borított falak** igyekeznek korhűen azt a miliőt felidézni, amelyben az első impresszionista kiállítások alkalmával a képek megjelentek, ezzel mi, nézők, egy szimulált⁵ történelmi utazás részesei leszünk. Ugyanakkor a már említett előzmények és a stílusból kivezető késői Monet-festmények tagolt tematikai csoportokba rendezése (*Arcképek, Ihlető helyszínek, Az 1989-es Monet-Rodin kiállítás, Közös témák, sorozatok*), átgondolt történelmi koncepció szerint, **kifejezetten visszatekintő, elemző szándékkal jött létre**. Nagyon nehéz, sőt lehetetlen dolog XXI. századi tudásunkkal és látásunkkal belehelyezkedni abba a korba, amikor az impresszionista festmények megjelenése feltűnést keltett és gúnyolódások céltáblájává vált. Hiszen első közös kiállításuk (1874-ben) alkalmával éppen Monet képe, *A napfelkelte impressziója* nyomán ragasztotta egy kritikus (aki ezt a címet nevetségesnek találta) gúnynévként az egész csoportra az „impresszionisták” elnevezést, amit később a kiállító baráti társaság tagjai is elfogadtak, s azóta is impresszionista festőkként tartjuk őket számon. Ma, amikor az impresszionizmusnak nemcsak az előzményein, de több következményén és az azóta lezajlott jó néhány művészeti paradigmaváltáson⁶ is túl járunk, klasszikus művészetként tekinthetünk az akkor forradalmian új és megrökönyödést kiváltó képi megoldásokra, mindenképpen eltűnődhetünk e kiállítás kapcsán, hogy amikor az impresszionisták megújították a festészet

¹ áttekintő

² állandó

³ szemléltető-tanító

⁴ szerkesztett kompozíció

⁵ utánozó jellegű

⁶ korszakot meghatározó összefüggések

nyelvét, ez éppen annyira a látás megújítását is jelentette, hiszen a nézők addig megszokott befogadói attitűdje változott meg (ha nem is egy csapásra). Legalábbis ezt a változást indukálták az impresszionisták révén megjelenő új festészeti technikák, motívumok és képtárgyak. Mert Monet és a kiállításon is megjelenő társai nem csupán festésmódjukban hoztak mást, hanem választott témáik révén is. Elsősorban a fényhatások ábrázolásának jelentősége került művészetük középpontjába, ezzel háttérbe szorítva a kép tulajdonképpeni tárgyát. A tárlaton látható szénaboglya-, szélmalom-, vízpart- és városábrázolások vibráló hatásai mellett szokatlan képkivágataik is merészenk számítottak, az ellesett pillanat hatását keltő megjelenítésről nem is szólva. Azonban voltak olyan képek is, amelyek témaválasztásuk miatt legalább akkora felháborodást váltottak ki, mint alkalmazott festői eszközeik. Ilyen volt többek között Monet *Saint-Lazare pályaudvarról* festett sorozata, amelynek egy darabja *A normandiai vonat érkezése* (1876 -77 körül) látható a mostani kiállításon is. A modern életbe berobogó gőzmozdonyok meg sem álltak Monet vásznáig. A festmény egy hétköznapi látvány "impressziója", de a francia festőt nem a pályaudvari zsáner⁷, hanem a csarnok tetején besűrűdő fény hatására váltakozó, gomolygó gőzfelhők, illetve az azokból kibontakozó mozdonyok derengő formája foglalkoztatja.

(5) Kései képein Monet egészen a gesztusfestészetig jutott el, mint ezt a **most** látható *Szomorúfüz* (1920-22) című, zaklatott ecsetjárású kompozíciója is mutatja. Ezekkel a művekkel az impresszionisták jeles képviselője átvezet **bennünket** az expresszionista festészethez, és szembesülünk **azzal** a ténnyel, hogy a művészettörténeti korszakokat leíró fogalmi kategóriák között nincsenek éles határok, s a művészet története egymásra épülő időszakok és a stílusok összessége.

(6) Mert gondoljuk csak el, Monet pályaudvar-képei éppúgy nem létezhetnének Turner festményei nélkül, mint Pollock festészete Monet tavorózsái és fűzfái nélkül.

(In: *ÉLET ÉS IRODALOM*, 2004. február 27.)

Feladatok

1. Tölts ki egy lexikonbeli szócikk készítéséhez szükséges cédulát Claude Monet-ről!

4/

Elemenként 0,5 pont

Vezetéknév: _____	Keresztnév: _____
Nemzetisége: _____	Életrajzi adatok: _____
Művészeti ág: _____	Hazájában tartott kiállításának éve: _____
Stílusirányzat: _____	Híres sorozata: _____

2. Értelmezd a címet a szövegből vett részlettel! Mire utal a „költészet” kifejezés?

3/

Egy konkrét mű címével kapcsolatban: _____

Az irányzat újszerűségének indoklásaként: _____

Kapcsolat a költészet és az irányzat között: _____

3. Írj be a megfelelő helyre a szövegben szereplő művészneveket!

6/

Minden oszlopban legalább 1 név szerepeljen!

Monet elődei	Monet kortársai	Monet utániak

⁷ életkép

4. A szöveg két kortárs kiállítást említ, külföldön és Magyarországon. Vesd össze a két tárlat jellemzőit! Soronként 1 pont. 6/

Összevetés szempontjai	Külföldön	Magyarországon
Az a város, ahol a kiállítást tartották.		
A múzeum neve.		
A kiállítás időpontja.		
A képek eredete.		
Az érdeklődés foka (idézettel).		
A tárlat jellege.		

5. Írj 4 különböző jellemzőt, amely területen az impresszionizmus újat alkotott! 4/

új Példa: _____
 új Példa: _____
 új Példa: _____
 új Példa: _____

6. Bontsd szóelemekre a megadott szavakat, majd nevezd meg a morféákat! Add meg a szavak egyéb tulajdonságait is!

a) Morféák 6/

képkivágataik

eltűnődhetünk

b) Tulajdonságok 2/

szófaj: _____

szófaj: _____

a szó szerkezete: _____

a szó szerkezete: _____

7. Készítsd el az alábbi mondatrészletek szintagmatikus szerkezetét! 4/

zöld drapériával borított falak

kifejezetten visszatekintő, elemző szándékkal jött létre

